

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

**KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA
VIWANDA, BIASHARA NA MAZINGIRA**

**TAARIFA YA KAMATI KUHUSU UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA
UHIFADHI NA USIMAMIZI WA MAZINGIRA CHINI YA OFISI YA
MAKAMU WA RAIS (MAZINGIRA) FUNGU 31 – IDARA YA
MAZINGIRA KWA MWAKA 2021/2022 NA MAONI
KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO NA
MATUMIZI YA MWAKA 2022/2023**

*[Inatolewa chini ya Kanuni ya 118 (5) ya Kanuni za
Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020]*

DODOMA

25 Aprili, 2022

YALIYOMO

YALIYOMO	i
ORODHA YA VIELELEZO	ii
SEHEMU YA KWANZA	1
1.0 UTANGULIZI	1
SEHEMU YA PILI	3
2.0 MATOKEO YA UCHAMBUZI NA TATHMINI KWA MWAKA 2021/2022 NA 2022/2023	3
2.1 Matokeo ya Ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo	3
2.1.1 Yaliyobainika katika Uchambuzi wa Taarifa kuhusu Miradi ya Maendeleo	3
2.1.2 Maoni ya Jumla katika Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo	8
2.2 Utekelezaji wa Maoni, Ushauri na Mapendekezo ya Kamati kwa Mwaka 2021/2022	9
2.3 Utekelezaji wa Mpango wa Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022	9
2.4 Utekelezaji wa kazi zilizopangwa kwa Mwaka 2021/2022	11
2.5 Uchambuzi wa Mpango wa Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023	12
2.5.1 Uchambuzi wa Malengo/Mpango	12
2.5.2 Uchambuzi wa Bajeti ya Matumizi	14
2.6 Uchambuzi wa Bajeti ya Wizara dhidi ya Bajeti ya Taifa	17
SEHEMU YA TATU	19
3.0 MAONI NA USHAURI WA KAMATI	19
3.1 Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo	19
3.2 Matumizi ya kemikali ya Zebaki	19
3.3 Sera ya Taifa ya Mazingira 2021	20
SEHEMU YA NNE	21
4.0 HITIMISHO	21
4.1 Shukurani	21
4.2 Hoja	23

ORODHA YA VIELELEZO

Kielelezo Na. 1	UPATIKANAJI WA FEDHA FUNGU 31 MWAKA 2021/2022	10
Kielelezo Na. 2	ULINGANISHO WA BAJETI YA FUNGU 31 KWA MWAKA 2021/2022	15
Kielelezo Na. 3	ULINGANISHO WA BAJETI YA OMRMM (MAZINGIRA) DHIDI YA BAJETI YA TAIFA.....	17

**TAARIFA YA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA VIWANDA, BIASHARA
NA MAZINGIRA KUHUSU UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA UHIFADHI NA
USIMAMIZI WA MAZINGIRA CHINI YA OFISI YA MAKAMU WA RAIS
(MAZINGIRA) FUNGU 31 – IDARA YA MAZINGIRA KWA MWAKA
2021/2022 PAMOJA NA MAONI KUHUSU MAKADIRIO YA
MAPATO NA MATUMIZI YA MWAKA 2022/2023**

SEHEMU YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

Mheshimiwa Spika, Kwa mujibu wa Kanuni ya 118 (9) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020, naomba kuwasilisha Taarifa ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Viwanda, Biashara na Mazingira kuhusu utekelezaji wa majukumu ya Uhifadhi na Usimamizi wa Mazingira chini ya Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira) **Fungu 31 – Idara ya Mazingira** kwa Mwaka **2021/2022** pamoja na Maoni ya Kamati kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Fungu hili katika uhifadhi na usimamizi wa Mazingira kwa Mwaka wa Fedha **2022/2023**.

Mheshimiwa Spika, Maudhui ya Taarifa hii yanagawanyika katika maeneo makuu manne yafuatayo:-

- a) Matokeo ya ukaguzi wa miradi ya maendeleo;
- b) Uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa Idara ya Mazingira kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022;
- c) Uchambuzi wa Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa ajili ya usimamizi na uhifadhi wa Mazingira kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023; na

d) Maoni na ushauri wa Kamati unaotokana na uchambuzi na ufuatiliaji wa majukumu ya usimimamizi na uhifadhi wa mazingira.

SEHEMU YA PILI

2.0 MATOKEO YA UCHAMBUZI NA TATHMINI KWA MWAKA 2021/2022 NA 2022/2023

Mheshimiwa Spika, maoni ya Kamati kuhusu utekelezaji wa Bajeti ya Fungu 31 katika Mwaka wa Fedha 2021/2022 yanatokana na uchambuzi wa maeneo matatu yafuatayo:

2.1 Matokeo ya Ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo

Mheshimiwa Spika, ukaguzi wa miradi ya maendeleo iliyotengewa Fedha kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022 ulitokana na masharti ya Kanuni ya 117(1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge inayotaka siku zisizozidi saba zitumike kwa ajili ya ukaguzi wa miradi ya maendeleo. Kamati ilizingatia masharti hayo na kupanga kutembelea na kukagua miradi miwili ya usimamizi wa mazingira, katika mikoa ya Dodoma na Kaskazini A Unguja (Zanzibar).

Mheshimiwa Spika, naomba kulijulisha Bunge kuhusu yaliyobainika katika uchambuzi pamoja na maoni ya jumla kuhusu utekelezaji wa miradi ya maendeleo inayohusu usimamizi na udhibiti wa Mazingira.

2.1.1 Yaliyobainika katika Uchambuzi wa Taarifa kuhusu Miradi ya Maendeleo

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2021/2022 Ofisi ya Makamu wa Raisi - Mazingira Fungu **31**, iliidhinishiwa kiasi cha shilingi **2,970,788,000.00**. Kati ya Fedha hizo shilingi

2,570,788,000.00 ni Fedha za nje na shilingi **400,000,000.00** ikiwa ni Fedha za ndani.

Aidha, Ofisi ya Makamu wa Rais Mazingira ilipokea kiasi cha shilingi **8,169,273,053.27** kutoka kwa washirika wa maendeleo kwa ajili ya kutekeleza miradi mbalimbali ya Uhifadhi na Usimamizi wa Mazingira Ofisi ya Makamu wa Rais – Idara ya Mazingira chini ya Baraza la Taifa la Uhifadhi na Usimamizi wa Mazingira (NEMC).

Mheshimiwa Spika, Miradi miwili iliyotembelewa na Kamati kwa Mwaka huu wa Fedha 2021/2022 ni:-

- i) **Mradi wa kurejesha ardhi iliyoharibika na kuongeza usalama wa chakula katika maeneo kame (*Reversing land degradation trends and increasing food security in degraded ecosystem in semi arid areas of Tanzania – LDFS*)**
Mradi na. 31. Kifungu 5001.

Mheshimiwa Spika, mradi huu unatekelezwa katika kijiji cha Haubi na Mafai wilaya ya Kondoa, Mkoani Dodoma. Lengo la mradi huu ni kuboresha usimamizi endelevu wa ardhi na kuwezesha urejeshwaji wa mfumo wa ikolojia ulioharibika unaochangia kutoa huduma muhimu za uzalishaji kwenye maeneo ya ardhi, maji, misitu na bionuai kwa madhumuni ya kuongeza uzalishaji wa chakula.

Mheshimiwa Spika, Bajeti iliyotengwa kwa ajili ya Utekelezaji wa Mradi huu kwa Wilaya ya Kondoa ni Jumla ya **shilingi 1,053,400,000**. Hadi wakati Kamati yako inatembelea mradi huu Fedha zilizokua zimepokelewa kwa

matumizi ya mradi ni Shilingi **414,449,355** sawa na asilimia **39.3** tu ya Fedha zilizotengwa. Aidha, kwa kipindi kilichobaki cha Mwaka wa Fedha 2021/2022 Kamati ilielezwa kuwa wapo kwenye mchakato wa kuhamisha kiasi cha Shilingi **284,074,428** na kufanya Fedha zitakazotolewa kufikia kiasi cha Shilingi **689,523,783** sawa na asilimia **72** ya Fedha zilizotengwa.

Mheshimiwa Spika, Kamati haikuridhishwa kabisa na namna mradi huu unavyotekelezwa, kwakuwa hautoi taswira ya kilichokusudiwa ikiwa ni pamoja na dhana ya kurejesha Ardhi iliyoharibika na kuongeza usalama wa chakula katika maeneo kame ya Tanzania. Kamati ilibaini yafuatayo;

- a) Walengwa wa mradi hawakua na uelewa wa umuhimu wa mradi wala hawatambui manufaa ya Mradi;
- b) Wananchi/walengwa hawajui wala hawana uelewa juu ya Bajeti ya Mradi iliyotengwa;
- c) Watu wengi hawajafikiwa na elimu juu ya dhana nzima ya mashamba darasa;
- d) Watekelezaji wa mradi wanakaa na Fedha muda mrefu jambo ambalo linakwamisha mradi kutotekelezwa kwa wakati (ofisi ya OMRMM na Halmashauri);
- e) Wananchi walengwa hawanufaiki na Bajeti katika kunyanyua kipato chao, ilionekana kama vile hela wanakaa nazo watendaji halafu wakulima

wanatumika bila kujua kama wanapaswa kulipwa chochote;

- f) Lengo mahsusi ni kurejesha Ardhi iliyoharibika lakini hakuna utaratibu wa kuwa na miti ya mfano iliyopandwa.

Mheshimiwa Spika, Kupitia mtazamo huo, Kamati inaona ipo haja ya Wizara, kufanya tathmini upya juu ya utekelezaji wa mradi huu na kushirikisha wananchi juu ya manufaa ya mradi. Aidha, malengo ya mradi yaendane na kasi ya utekelezaji wake, kwani ipo hofu kuwa malengo hayaendani na kinachotekelezwa katika eneo la mradi huu.

ii) Mradi wa kuhimili mabadiliko ya Tabianchi kwa kutumia mifumo Ikolojia vijijini (Ecosystem – Based Adaptation for Rural Resilience in Tanzania - EBARR) Kaskazini ‘A’ - Unguja (Zanzibar) mradi na. 31, kifungu 5001

Mheshimiwa Spika, Katika Mwaka wa Fedha 2021/2022 mradi ulitengewa Jumla ya shilingi **1,100,112,000** kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli za Mradi upande wa Kaskazini A - Unguja. Hadi sasa, jumla ya Dola za Marekani **278,937.29** sawa na shilingi **644,066,202.61** sawa na asilimia **58.5** ya kiasi kilichotengwa, zimepokelewa na Idara ya Mazingira – Ofisi ya Makamu wa Kwanza wa Rais - SMZ kwa ajili ya utekelezaji wa Shughuli za Mradi. Hadi wakati Kamati inatembelea mradi, kiasi kilichokuwa kimetumika ni shilingi

122,091,238 sawa na asilimia **19** ya kiasi kilichopokelewa. Bakaa kwenye akaunti ni shilingi **521,974,964.61**.

Mheshimiwa Spika, Mradi huu unalenga kunufaisha vikundi vya uvuvi, kilimo, ufugaji kuku, ufugaji nyuki, ufumaji na ushoni na utengenazaji wa sabuni. Vikundi hivi vinajumuisha wanawake, wanaume na vijana. Vikundi hivi vimeundwa kwa kushirikiana na mamlaka za Serikali za Mitaa kupitia mikutano ya vijiji.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilitembelea eneo la kijini-mbuyutende ili kuona majiko banifu ya mfano ambayo wananchi waliwekewa majumbani kwa lengo la kunyanyua maisha yao na kukuza shughuli zao za kiuchumi. Hata hivyo, Kamati haikuona **tija** ya mradi wala **thamani ya Fedha kwa aina ya majiko yaliyotengenezwa** ambapo majiko hayo yanakadiriwa kutumia zaidi ya shilingi milioni 40.

Mheshimiwa Spika, Kamati pia ilikagua boti sita (6) zenye thamani ya shilingi **247,000,000** katika eneo la Fumba.

Mheshimiwa Spika, kwa upande wa boti zinazotengenezwa kwa ajili ya shughuli za uvuvi, **Kamati imekuwa na wasiwasi kuwa boti hizo zimetumia gharama kubwa ikilinganishwa na muonekano katika utengenezaji wake**. Thamani ya boti moja inagharimu zaidi ya shilingi **40,000,000** kiasi ambacho Kamati imetilia mashaka ukilinganisha na ubora na hadhi ya Maboti yenyewe.

Mheshimiwa Spika, Kwa ujumla, utekelezaji wa Mradi kwa upande wa Kaskazini A – Unguja hauakisi kabisa malengo ya mradi.

Mheshimiwa Spika, Kamati inaona ipo haja ya Serikali kuongeza umakini katika usimamizi wa miradi hii ili iweze kuwa na tija kwa wananchi na Taifa kwa ujumla. Aidha, wananchi washirikishwe kikamilifu ili waijue kwa undani miradi hii kwa kufanya hivyo wataweza kuilinda na kuitunza na kuifanya kuwa endelevu.

2.1.2 Maoni ya Jumla katika Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo

Mheshimiwa Spika, matokeo ya ukaguzi wa miradi hiyo yamebainisha mambo yafuatayo:-

- a) Kasi ya matumizi ya Fedha za Miradi yote iliyotembelewa na kukaguliwa na Kamati iko chini ikilinganishwa na muda wa utekelezaji wa miradi. **Hivyo Kamati inaishauri Serikali itafute ufumbuzi wa, kwanini Fedha zinachelewa kutumika na kufanya miradi kushindwa kutekelezwa kwa wakati uliokusudiwa;**
- b) Miradi hii imekuwa ikitengewa Fedha za ndani na Fedha za nje, Kamati inasikitika kuwa Fedha ambazo zimekuwa zikitolewa ni za nje tu na hakuna Fedha za ndani, **Kamati inasisitiza Fedha za ndani kutolewa kwa wakati ili utekelezaji wa miradi uwe kwa wakati na endelevu;**
- c) Mafanikio katika utekelezaji wa miradi ya mazingira yanategemea kwa kiasi kikubwa uelewa wa wananchi ambao wanapaswa kutoa ushirikiano kutokana na kuwa

wanufaika wakuu. **Hivyo Kamati inasisitiza elimu iendelee kutolewa kwa wananchi ili waone umuhimu wa kuitunza na kuiendeleza miradi hii.**

2.2 Utekelezaji wa Maoni, Ushauri na Mapendekezo ya Kamati kwa Mwaka 2021/2022

Mheshimwa Spika, Serikali imejitahidi kuzingatia ushauri wa Kamati ingawa yapo baadhi ya maoni hayajatekelezwa kikamilifu kama vile udhibiti wa matumizi ya kemikali ya zebaki kwa wachimbaji wadogo ambao bado una athari kubwa sana kwa Mazingira. Kamati inaendelea kuishauri Serikali kuchukua hatua madhubuti katika uingizaji wa kemikali hizi na kuendelea kutoa elimu kwa wachimbaji wadogo wa dhahabu pamoja na kuhamasisha matumizi ya teknolojia mbadala wa zebaki.

Vilevile Kamati inaendelea kushauri Serikali kumaliza kufanya mapitio ya Sheria ya Mazingira ya Mwaka 2004 (sura 191).

2.3 Utekelezaji wa Mpango wa Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022

Mheshimiwa Spika, katika eneo hili, Kamati ilijielekeza katika maeneo makubwa mawili ambayo ni upatikanaji wa Fedha na hali halisi katika utekelezaji wa miradi ya maendeleo.

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2021/2022 Bunge liliidhinisha Bajeti ya Ofisi ya Makamu wa Rais – Idara ya

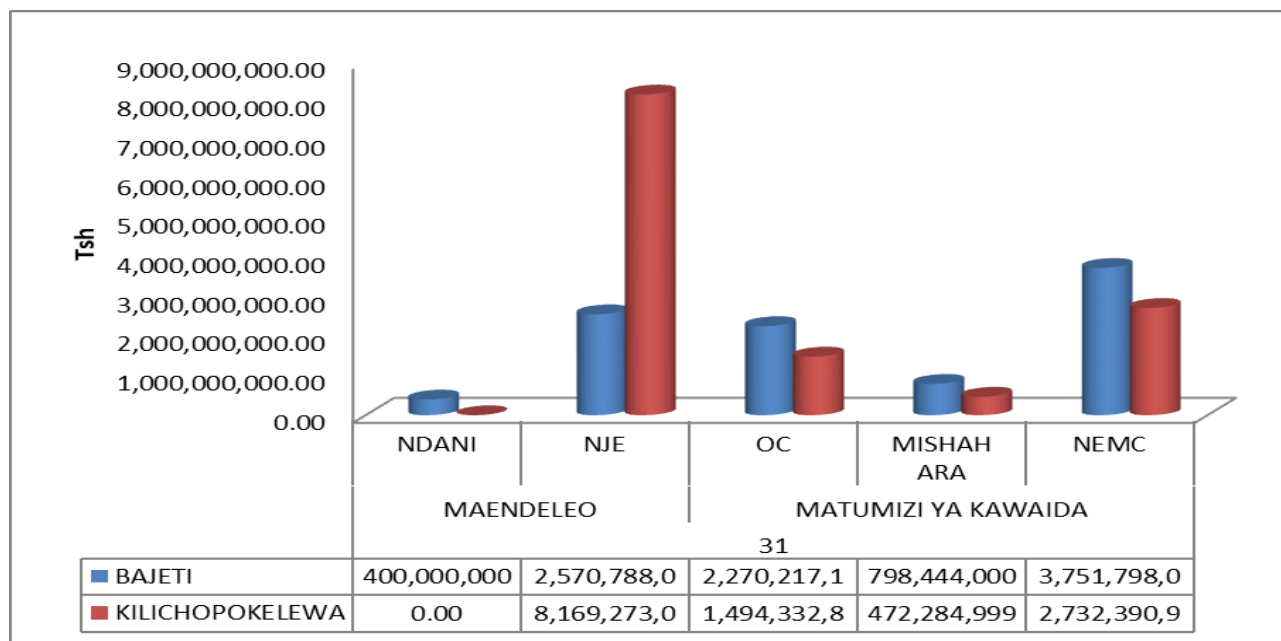
Mazingira, **Fungu 31** kiasi cha Fedha kwa mchanganuo kama inavyoonekana katika **kielelezo Na. 01**

Kielelezo Na. 01

Kielelezo Na. 1 UPATIKANAJI WA FEDHA FUNGU 31 MWAKA 2021/2022

MCHANGANUO WA UPATIKANAJI WA FEDHA FUNGU 31 MWAKA 2021/2022				
MATUMIZI		KILICHODHINISHWA	KILICHOPOKELEWA	ASILIMIA
KAWAIDA	MISHAHARA	798,444,000.00	472,284,999.84	59.15
	OC	2,270,217.140.00	1,494,332,879.89	65.82
	NEMC	3,751,798,000.00	2,732,390,988.00	
	JUMLA	6,820,459,140.00	4,699,008,867.73	69
MAENDELEO	NDANI	400,000,000.00	0.00	0.00
	NJE	2,570,788,000.00	8,169,273,053.27	317.77
	JUMLA NDOGO	2,970,788,000.00	8,169,273,053.27	275
JUMLA BAJETI		9,791,247,140.00	12,868,281,921.00	131

Chanzo: Randama ya Ofisi ya Makamu wa Rais Muungano na Mazingira



Mheshimiwa Spika, Kamati ilifanya ulinganisho wa kiasi cha Fedha zilizopokelewa na Bajeti iliyoidhinishwa na Bunge ambapo matokeo ya Uchambuzi yanaonesha kuwa -;

a) Pesa iliyoidhinishwa na Bunge kwa ajili ya shughuli za kusimamia na kudhibiti mazingira kwa ujumla ilipatikana kwa mtiririko unaoridhisha. Hadi kufikia mwezi Februari, 2022 pesa iliyopatikana ilikuwa ni asilimia **131** ya bajeti. Upatikanaji wa Fedha katika kipindi hiki unastahili kuwa ni asilimia **66.6** ya utekelezaji,

Aidha, pamoja na kupokea Fedha kwa asilimia 131 katika kipindi hicho miradi mingi ilikuwa haijatekelezwa kikamilifu.

b) Upatikanaji wa Fedha kwa ajili kugharamia miradi ya maendeleo inayolenga kuimarisha udhibiti, uhifadhi na usimamizi wa mazingira ulifikia asilimia **317** ya Fedha iliyopokelewa kwa ajili hiyo. Kiwango cha Fedha hizo ni za nje bila kujumuisha Fedha za ndani kiasi cha shilingi **400,000,000** ambazo hazikupatikana hata kidogo.

Hali hiyo inaonesha kuwa kudhibiti na kusimamia mazingira ni jambo linalotegemea Fedha za nje kutoka kwa wadau wa maendeleo. Utegemezi huo unaweza kutafsiriwa kama hakuna dhamira ya dhati ya kudhibiti mazingira kwa maendeleo endelevu. **Mtazamo wa kamati ni kwamba, udhibiti na usimamizi wa mazingira unahitaji msukumo mkubwa wa ndani ya nchi kabla ya msukumo wa wahisani wa maendeleo.**

2.4 Utekelezaji wa Kazi zilizopangwa kwa Mwaka 2021/2022

Mheshimiwa Spika, Kwa kuzingatia majukumu ya Kamati hii, uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji wa kazi za Usimamizi na Uhifadhi wa Mazingira zilizopangwa kutekelezwa kwa Mwaka wa Fedha **2021/2022** ulifanyika. Jumla ya kazi kumi na tano (15)

zilipangwa kutekelezwa na Idara ya Mazingira na Baraza (NEMC). Napenda kuliarifu Bunge hili kuwa kazi zote zilizopangwa zimeripotiwa kutekelezwa. Hata hivyo, uchambuzi umeonesha yafuatayo:-

- a) Bado wananchi wanaendelea kutupa taka ngumu bila mpangilio, hivyo elimu inahitajika zaidi katika kuratibu na kufuatilia utekelezaji wa mwongozo wa usimamizi na udhibiti wa Mazingira hususan maeneo ya mijini;
- b) Bado hakuna Elimu ya kutosha kwa wenye viwanda kuhusu kuweka mifumo ya kutibu majitaka kabla ya kuyatiririsha katika mazingira.

2.5 Uchambuzi wa Mpango wa Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023

2.5.1 Uchambuzi wa Malengo/Mpango

Mheshimiwa Spika, matokeo ya uchambuzi yanaonesha kuwa malengo pamoja na vipaumbele vilivyoainishwa kwa Mwaka wa Fedha **2022/2023**, vinaendana na majukumu ya msingi, ikiwemo kuzingatia Mpango wa tatu wa Maendeleo wa Taifa wa miaka mitano 2021/22 – 2025/26 na Ilani ya Uchaguzi. Kwa mfano, jukumu la kuboresha utekelezaji wa mikakati ya kampeni za kukabiliana na uharibifu wa mazingira na mabadiliko ya Tabia nchi kwa kutekeleza mikakati mbalimbali ikiwa ni pamoja na upandaji miti, linaendana na majukumu ya msingi ya idara ya mazingira. Aidha, jukumu hilo linaendana na Ilani ya Chama cha

Mapinduzi ya Mwaka 2020 kama ilivyofafanuliwa katika aya ya 235 (a), ukurasa wa 285 wa Ilani.

Mheshimiwa Spika, Kamati pia ilijiridhisha kwa kuangalia Malengo ya mpango wa maendeleo Endelevu ya Dunia (*Sustainable Development Goals*) ambapo ajenda ya **Mazingira ni ya 13 kati ya Malengo 17 ya SDG's (2030)**. Katika lengo namba 13 linalosomeka kama **Climate Action** ambayo ndani yake ina malengo matano yafuatayo;

- a) Kuimarisha ustahimilivu na uwezo wa kukabiliana na hatari zinazohusiana na hali ya hewa na majanga ya asili katika nchi zote;
- b) Kujumuisha hatua za mabadiliko ya tabianchi katika sera, mikakati na mipango ya kitaifa;
- c) Kuboresha elimu, uhamasishaji na uwezo wa kibinadamu na kitaasisi juu ya kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi. Kukabiliana na hali, kupunguza athari na kuchukua tahadhari mapema;
- d) Kutekeleza dhamira inayotolewa na nchi zilizoendelea kwa Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa Mabadiliko ya Tabianchi. Kwa lengo la kukusanya kwa pamoja dola bilioni 100 kila Mwaka ifikapo 2020 kutoka kwa vyanzo vyote, ili kushughulikia mahitaji ya nchi zinazoendelea katika muktadha wa hatua za kupunguza na uwazi juu ya utekelezaji na kutekeleza kikamilifu Mfuko wa Hali ya Hewa ya Kijani kupitia mtaji wake haraka iwezekanavyo;

e) Kukuza taratibu za kuinua uwezo wa upangaji na usimamizi bora, unaohusiana na mabadiliko ya tabianchi katika nchi zilizoendelea kidogo na nchi za visiwa vidogo vinavyoendelea, ikiwa ni pamoja na kuzingatia wanawake, vijana na jumuiya za mitaa na zilizotengwa.

Kamati inaipongeza Idara ya Mazingira kwa kuzingatia kikamilifu mpango wa maendeleo endelevu ya Dunia *SDG's* (2030). Hata hivyo, bado yapo maeneo machache yanayohitaji kufanyiwa kazi. Miongoni mwake ikiwemo kuendelea kutoa elimu, uhamasishaji na uwezo wa kibinadamu na kitaasisi juu ya kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi, ili kuweza kupunguza athari kwa kuchukua tahadhari za uthibiti wa mazingira mapema.

2.5.2 Uchambuzi wa Bajeti ya Matumizi

Mheshimiwa Spika, Kamati ilijulishwa kuwa katika Mwaka wa Fedha 2022/2023, jumla ya **shilingi 26,732,352,530.00** zinaombwa chini ya **Fungu 31 – Idara ya Mazingira**, kwa ajili ya kutekeleza majukumu ya Uhifadhi na Usimamizi wa Mazingira. Mchanganuo wa Fedha hizo unaonekana katika **Kielelezo Na 02**.

Kielelezo Na.02

ULINGANISHO WA BAJETI YA FUNGU 31 2021/2022

KWA MWAKA

MCHANGANUO WA ULINGANISHO WA BAJETI YA FUNGU 31 KWA MWAKA 2021/2022 NA 2022/2023

FEDHA	MATUMIZI	2021/2022	2022/2023	ONGEZEKO/ UPUNGUFU	%
KAWAIDA	MISHAHARA	798,444,000.00	936,225,000.00	137,781,000.00	17
	OC	2,270,217,140.00	2,291,802,800.00	21,585,660.00	1
	NEMC	3,751,798,000.00	4,362,627,730.00	610,829,730.00	16
	JUMLA NDOGO	6,820,459,140.00	7,590,655,530.00	770,196,390.00	34
MAENDELEO	NDANI	400,000,000.00	782,000,000.00	382,000,000.00	96
	NJE	2,570,788,000.00	18,359,597,000.00	15,788,909,000.00	614
	JUMLA NDOGO	2,970,788,000.00	19,141,697,000.00	16,170,909,000.00	544
JUMLA BAJETI	JUMLA KUU	9,791,247,140.00	26,732,352,530.00	16,941,105,390.00	173

Chanzo: Randama ya Fungu 31- Ofisi ya Makamu wa Rais, Muungano na Mazingira



Mheshimiwa Spika, takwimu hizi zinaashiria kwamba:

- a) Kiasi cha makadirio ya matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023 kuna ongezeko kwa asilimia **173** ikilinganishwa na Bajeti ya Mwaka wa Fedha 2021/2022. Tafsiri ya ongezeko hilo, ni kwamba utekelezaji wa majukumu ya Uhifadhi na Usimamizi wa Mazingira unaendelea kuimarika kwa kiwango fulani ikilinganishwa na mpango wa Mwaka unaoisha.
- b) Ongezeko la Bajeti hii kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023 unaleta picha chanya kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo, ambayo imeongezeka kwa asilimia **614** ikilinganisha na Bajeti ya Miradi ya Maendeleo ya Mwaka wa Fedha 2021/2022. Uchambuzi wa Kamati umebaini kuwa Fedha za Miradi ya Maendeleo zimeongezeka kwa kiasi cha **Asilimia 544** hivyo kusababisha Jumla ya Bajeti kuu kuongezeka.
- c) Fedha za NDANI zinazoombwa kwa ajili ya kutekeleza miradi ya maendeleo ni kidogo ukilinganishwa na uhalisia wa hali ya mazingira nchini. Pamoja na ongezeko la **asilimia 96**, Fedha hizi zimekuwa hazitolewi hivyo kupunguza ufanisi na tija iliyokusudiwa. Mfano, kwa Mwaka wa Fedha 2021/22 Fedha za ndani kiasi cha **Shilingi 400,000,000** hazikutolewa hadi sasa. Kamati inaona kuwa **hali hii inaashiria wazi kuwa Ajenda ya kusukuma maendeleo ni ya Nchi za NJE.**
- d) Bajeti ya Mishahara imeongezeka kwa **asilimia 17** ikilinganishwa na Bajeti ya Mwaka unaoishia. Kamati

ilielezwa kuwa ongezeko hilo limetokana na ajira na watumishi kupanda vyeo.

2.6 Uchambuzi wa Bajeti ya Wizara dhidi ya Bajeti ya Taifa

Mheshimiwa Spika, Kamati imefanya ulinganisho wa Bajeti ya Wizara dhidi ya Bajeti Kuu ya Serikali na kubaini kuwa Bajeti ya Wizara ya Mazingira imeongezeka kutoka **asilimia 0.026** Mwaka 2021/2022 hadi **kufikia 0.065** Mwaka 2022/2023 kama inavyoonekana kwenye Kielelezo Na.3.

Uchambuzi wa Kamati umebaini kuwa ongezeko zaidi linaonekana katika Fedha za miradi ya maendeleo za ndani na nje. **Kamati inaipongeza Serikali kwa kuendelea kuona umuhimu wa kuongeza Bajeti ya Ofisi ya Makamu wa Rais - Mazingira.**

Kielelezo Na. 3

ULINGANISHO WA BAJETI YA OMRMM (MAZINGIRA) DHIDI YA BAJETI YA TAIFA

ULINGANISHO WA BAJETI YA MAZINGIRA DHIDI YA BAJETI YA TAIFA 2021/2022			
AINA	BAJETI TAIFA	BAJETI MAZINGIRA	ASILIMIA
OC	4,189,190,000,000.00	2,270,217,140.00	0.054
MISHAHARA	8,155,090,000,000.00	798,444,000.00	0.010
MAENDELEO NDANI	10,722,989,000,000	400,000,000.00	0.004
MAENDELEO NJE	4,254,626,000,000	2,570,788,000.00	0.060
DENI LA SERIKALI	10,663,278,000,000.00	-	-
NEMC	-	3,751,798,000.00	
JUMLA	37,985,173,000,000.00	9,791,247,140.00	0.026
ULINGANISHO WA BAJETI YA MAZINGIRA DHIDI YA BAJETI YA TAIFA 2022/2023			
AINA	BAJETI TAIFA	BAJETI MAZINGIRA	ASILIMIA
OC		2,291,802,800.00	

	4,493,500,000,000.00		0.051
MISHAHARA	9,740,800,000,000.00	936,225,000.00	0.010
MAENDELEO NDANI	12,122,100,000,000	782,000,000	0.006
MAENDELEO NJE	3,399,200,000,000	18,359,697,000	0.540
DENI LA SERIKALI	11,308,400,000,000.00		-
NEMC	-	4,362,627,730.00	
JUMLA	41,064,000,000,000.00	26,732,352,530.00	0.065

**Chanzo: Mapendekezo ya Bajeti ya Serikali kwa Mwaka 2022/2023 na
Randama ya Wizara ya Mazingira 2022/2023**

SEHEMU YA TATU

3.0 MAONI NA USHAURI WA KAMATI

Mheshimiwa Spika, baada ya kupokea taarifa ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo na kuchambua utekelezaji wa Bajeti ya Ofisi ya Makamu wa Rais – Fungu 31- Idara ya Mazingira kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022, pamoja na mapendekezo ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023, Kamati inatoa Maoni, Ushauri na mapendekezo yafuatayo kwa Serikali:-

3.1 Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo

Mheshimiwa Spika, hali halisi ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo iliyotembelewa na Kamati haikua ya kuridhisha. Kiasi cha Fedha kilichotumika ni kikubwa kuliko ukubwa na tija ya miradi husika, Kamati inaishauri Serikali kuweka usimamizi mzuri wa matumizi ya Fedha hizi za miradi. Aidha, matumizi ya Fedha zinazotolewa basi ziendane na kazi na thamani ya Fedha '*value for money*'.

3.2 Matumizi ya kemikali ya Zebaki

Kamati inaendelea kuishauri Serikali juu ya Mpango kazi wa kupunguza matumizi ya Zebaki kwa wachimbaji wadogo wa dhahabu nchini. Aidha waendeleo kutoa elimu kwa wachimbaji wadogo wa dhahabu na mafunzo kwa maafisa Mazingira katika ngazi zote, maafisa forodha, wakaguzi kutoka katika mamlaka za udhibiti kuhusu namna ya kudhibiti uingizaji, matumizi na utupaji

wa taka zitokanazo na zebaki, ikiwa ni pamoja na kuhamasiha matumizi ya teknolojia mbadala wa zebaki.

3.3 Sera ya Taifa ya Mazingira 2021

Mheshimiwa Spika, Kamati **inatoa pongezi** kwa Ofisi ya Makamu wa Rais - Mazingira kwa kuzindua Sera yake uliofanyika Februari 2022,

Mheshimiwa Spika, Pamoja na pongezi hizo Kamati inashauri yafuatayo;

- a) Kumaliza haraka mchakato wa kutafsiri Sera hii kwa Lugha ya Kiswahili kama ambavyo Mhe. Makamu wa Rais alivyoelekeza katika Uzinduzi wa Sera hii ili sasa wananchi waweze kuelewa zaidi na kuanza utekelezaji wake;
- b) Serikali kuisimamia na kuitekeleza Sera ya Taifa ya Mazingira ipasavyo ikizingatiwa kuwa mazingira ni agenda kuu ya dunia na ndio mstakabali wa maisha ya viumbe hai kwenye uso wa dunia.
- c) Kwa kuwa tayari tuna sera, Kamati inasisitiza uharakishwaji wa mapitio ya sheria ya usimamizi wa Mazingira sura 191 na sura 175(1).

SEHEMU YA NNE

4.0 HITIMISHO

4.1 Shukurani

Mheshimiwa Spika, naomba kuchukua fursa hii kukushukuru na kukupongeza sana kwa kuendelea kuliongoza Bunge letu kwa weledi mkubwa. Tunakuombea afya njema katika kutekeleza majukumu yako. Vilevile, naomba kuchukua fursa hii kumpongeza Mheshimiwa Naibu Spika na Wenyeviti wote wa Bunge, kwa weledi na umahiri wao katika kukusaidia kuongoza vikao vya Bunge letu Tukufu.

Mheshimiwa Spika, kipekee namshukuru Makamu Mwenyekiti Mhe. Eric James Shigongo Mb, pamoja na Wajumbe wote wa Kamati kwa ushirikiano wanaonipa wakati wa kutekeleza majukumu ya Kamati. Kwa namna wanavyojituma kutekeleza majukumu yao ikiwa ni pamoja kutoa maoni, ushauri, mapendekezo, michango na mawazo yao mbalimbali wakati wa kutembelea , kukagua, kupitia, kujadili na kuchambua Bajeti ya Ofisi ya Makamu wa Rais – Mazingira na hatimaye kuandaa na kukamilisha taarifa hii. Naomba kuwatambua kwa majina kama ifuatavyo hapa chini: -

1. Mhe. David Mwakiposa Kihenzile, Mb – **Mwenyekiti**
2. Mhe. Eric James Shigongo, Mb - **M/Mwenyekiti**
3. Mhe. Juma Usonge Hamad, Mb
4. Mhe. Martha Nehemia Gwau, Mb
5. Mhe. Cecil David Mwambe, Mb
6. Mhe. Eng. Ezra John Chiwelesa, Mb

7. Mhe. Lucy John Sabu, Mb
8. Mhe. Hawa Chakoma Mchafu, Mb
9. Mhe. Daimu Iddi Mpakate, Mb
10. Mhe. Haji Makame Mlenge, Mb
11. Mhe. Issa Ally Mchungahela, Mb
12. Mhe. Askofu Josephat Mathias Gwajima, Mb
13. Mhe. Boniphace Mwita Getere, Mb
14. Mhe. Maryam Omar Said, Mb
15. Mhe. Deodatus Philip Mwanyika, Mb
16. Mhe. Zulfa Mmaka Omary, Mb
17. Mhe. Jumanne Kibera Kishimba, Mb
18. Mhe. Nancy Hassan Nyarusi, Mb
19. Mhe. Salim Hassan Turkey Toufiq, Mb
20. Mhe. Shamsia Azizi Mtamba, Mb
21. Mhe. Antipas Zeno Mgungusi, Mb
22. Mhe. Dkt. Alfred James Kimea, Mb
23. Mhe. Daudi Silanga Njalu, Mb
24. Mhe. Kavejuru Eliadory Felix, Mb
25. Mhe. Irene Alex Ndyamkama, Mb

Mheshimiwa Spika, napenda kumshukuru Waziri wa Nchi, Ofisi ya Makamu wa Rais – Mazingira Mhe. Selemani Jafo, Mb. na Naibu Waziri wake Mhe. Khamis H. Khamis Mb, Katibu Mkuu Ndg. Mary Ngelela Maganga, Naibu Katibu Ndg. Edwin Gerald Nyamanga pamoja na watendaji wote wa Wizara kwa ushirikiano ambao Kamati imekuwa ikiupata kutoka kwao kwa wakati wote wa vikao na uchambuzi wa bajeti.

Mheshimiwa Spika, napenda pia kumshukuru Katibu wa Bunge Ndg. Nenelewa Mwiambi *ndc*, Mkurugenzi wa Idara ya Kamati Ndg. Athuman Hussein *ndc*, Kaimu Mkurugenzi Msaidizi Ndg. Dickson Bisile, Msaidizi wa Kamati Bi. Modesta Kipiko na watumishi wote wa Ofisi ya Bunge kwa kuiwezesha Kamati kutekeleza majukumu yake kikamilifu.

Kipekee tunawashukuru Makatibu wetu wa Kamati Ndg. Felister Frank Mgonja na Ndg. Nyamwanja Chipanda Chilemeji kwa kuendelea kuishauri vyema Kamati na kuhakikisha majukumu ya Kamati yanatekelezwa kwa ufanisi ikiwa ni pamoja na kuhakikisha taarifa hii inawasilishwa kwa wakati.

4.2 Hoja

Mheshimiwa Spika, baada ya kusema haya, naomba kulishauri Bunge lako Tukufu likubali kuidhinisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Makamu wa Rais – Mazingira **Fungu 31 – Idara ya Mazingira** kwa Mwaka wa Fedha **2022/2023** jumla Shilingi **26,732,352,530.00** kama alivyofafanua mtoa hoja pamoja na maoni ya Kamati hii.

Mheshimiwa Spika, naomba kuwasilisha, na ninaunga mkono hoja.



David Mwakiposa Kihenzile, Mb
**MWENYEKITI WA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE
YA VIWANDA, BIASHARA NA MAZINGIRA**
25 Aprili, 2022